

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version:

Andreas Otterbeck (2020) : Varför bygga nytt bo varje år? Västra Nyland 26.5.2020.

Varför bygga nytt bo varje år?

Kolumnen publicerades i Västra Nyland 26.5.2020.

Fågelboet är det absoluta centret för fåglarna under deras häckningsperiod, men det tar mycket tid och energi att bygga dem. För några år sen studerade jag sparvhökens liv i de norska skogarna. Jag observerade att varje etablerat sparvhökpar byggde nytt bo varje vår inom ett och samma territorium, även om det helt nära fanns gamla bon i gott skick. Över några år kunde ett enda par samla upp till tio bon bara inom några tiotals meter. Någon återanvände faktiskt ett gammalt bo, men det var mycket sällan.

Jag funderade över vad det är med återanvändning av gamla bon som är så negativt att de investerar i nya bon – varje år. Det här är en typisk situation för en forskare; du har observerat något konstigt i naturen och du vet inte orsaken bakom och hur detta hänger ihop med resten av naturens ekologi.

Under en lång tid har forskare trott att häckning i gamla bon generellt undviks för att de innehåller mycket parasiter jämfört med nya ”rena” bon. Men samtidigt vet vi generellt att rovdjur är bland de absolut största hot för fåglarna under häckningsperioden och fåglarna har därför utvecklat mångfaldiga tricks för att skydda sig. Det här fick mig att fundera, när jag registrerade att någon av de sparvhökpar som återanvände gamla bon faktiskt fick sina bon förstörda av rovdjur.

Jag skrev därför nyligen en vetenskaplig artikel tillsammans med kolleger på Yrkeshögskolan Novia och andra nordiska forskare, med utgångspunkt i precis det här. Vi fann att de sparvhökar som återanvände gamla bon visst sparade tid och energi, men ökade samtidigt risken för att få sina bon med ungar förstörda av rovdjur. Mekanismen är troligen den, att lokala rovdjur ”patrullerar” gamla bon som de redan känner till. Genom att bygga nya bon i ett annat träd, kan fåglarna undvika besök från rovdjur – även om de fortfarande häckar helt nära. De sparvhökar som återvände gamla bon var typiskt unga och oerfarna och kom i gång mycket sent med sin häckning. Kanske var detta ett försök att vinna förlorad tid?

Vi vet från förut att några stora fåglar, till exempel havsörn och duvhök, använder ett och samma bo under många år i rad utan problem, men de har ju också fördel i att själva vara

större än de flesta aktuella rovdjur! Hålhäckare återanvänder också ofta bohål i gamla träd, hus och holkar i din trädgård. För de mindre fågelarterna är bohålet ofta för trångt för predatorerna att tränga igenom. Arter med stora bohål löser ofta problemet genom att vara mycket aggressiva runt boet.

Även om denna forskning har gett oss en lite bättre inblick i hur fåglar undviker rovdjur, finns det fortfarande otroligt mycket okänt att upptäcka. Det är så mycket vilda djur gör, som har en viktig funktion – om vi bara har sätt att observera, fundera över och studera det. Det här är vad jag gillar mest med att forska; att alltid fortsätta att fråga ”varför?”.

Andreas Otterbeck är projektforskare vid Forskarkollegiet inom bioekonomi vid Yrkeshögskolan Novia i Raseborg.